

FAKABASMAZ
ZİHNİ'NİN
SERGÜZEŞTLERİ

CİNAYET KOLEKSİYONU
CİLT 2

HÜSEYİN NADİR

Yalnız İstanbul'un Değil
Bütün Dünyanın En Kurnaz,
En Ele Avuca Sıgmaz, En Mahir Hırsızı
FAKABASMAZ ZİHNİ
İsmindeki Fevkalbeşer Mahlukun
Akıllara Hayret ve Dehşet Veren Sergüzeşteridir

NOTLANDIRARAK HAZIRLAYAN

ŞULE AYVA

YAYIN NU: 1703

EDEBÎ ESERLER: 881

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-122-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NESRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Proje Editörleri: Seval Şahin, Banu Öztürk,
Didem Ardalı Büyükarman

Tashih: Zeynep Arpacı

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: LARUS YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş

Bağlar Mah. 62. Sok. Yıldızlar Plaza No:10/A

Bağcılar-Güneşli / İSTANBUL

Sertifika Numarası: 49657

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ	7
“İSTANBUL’UN VE BÜTÜN DÜNYANIN EN MÜTHİŞ HIRSIZI”: FAKABASMAZ ZİHNİ	9

FAKABASMAZ ZİHNİ’NİN SERGÜZEŞTLERİ CİLT 2

KARANLIKLAR İÇİNDE	19
KANLI GÖZ	37
MARDİROS HANI SİRKATİ	53
KANLI İZLER PEŞİNDE	75
SİSLERDE BİR SİYAH NOKTA	95
OTOMOBİLDEKİ CİNAYET	115
CİN ALİ’NİN TEVKİFİ	135
FAKABASMAZ’IN DÜĞÜNÜ	159
KADIKÖY CİNAYETİ	185
AKSARAYLI ÇAMUR ŞEVKET	207

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ

Geçmişten Günümüze Polisiye dizisi, yayına hazırlanırken ilk göz önünde bulundurulmuş unsur imla birliğinin sağlanması oldu. Bunun için şu yöntemi izledik:

- 1- Günümüzde kullanılan icat, marifet vb. gibi kelimeler bugünün imlasıyla yazılmıştır.
- 2- Arapça filhakika, maalmemnuniye gibi zarflar bitişik olarak yazılmış, mümkün olduğu kadar uzatma ve inceltme işaretlerinden kaçınılmıştır.
- 3- Ayın ve hemze işaretleri kelimelerin anlamı değişmediği sürece, âdem, adem gibi, kullanılmamıştır.
- 4- Farsça terkiplerde orijinal imla, aşk-ı memnû gibi, dikkate alınmıştır.
- 5- Eser, bir edebî metin olduğu için sadeleştirme yapılmamış, günümüz okurunun anlayabilmesi için bugün kullanılmayan ifadelerin karşılığı dipnot olarak verilmiştir. Ayrıca bugün kullanılmayan ya da az kullanılan kelimeler, kavramlar, isimler dipnotta açıklanmıştır.
- 6- Baskı hatasından kaynaklandığı düşünülen yerlerde metin tamiirine gidilmiştir.
- 7- Noktalama işaretlerine mümkün mertebe müdahale edilmiştir.
- 8- Metinde yer alan yabancı kelimelerin anlamı sayfa sonunda dipnotlarla verilmiştir.

Bu dizinin tekrar yayınlanması konusunda bizi teşvik eden ve tarihin sayfalarında kaybolmuş bu eserleri okuyucuyla buluşturma hevesimizi paylaşan Ötügen Neşriyat'a teşekkür ederiz. Umarız siz okurlar da bu hevesimize ortak olur, polisiyenin muammalı sayfalarında bize eşlik edersiniz.

Seval Şahin
Banu Öztürk
Didem Ardalı Büyükarman

“İSTANBUL’UN VE BÜTÜN DÜNYANIN EN
MÜTHİŞ HIRSIZI”:
FAKABASMAZ ZİHNİ

Türkiye’de telif polisiye romanın tarihi 1884’te Ahmed Mithat Efendi’nin *Esrâr-ı Cinâyât* adlı romanıyla başlar. Bunu takip eden yıllarda polisiye eserlerin sayısı giderek artar. Özellikle yirminci yüzyılın başlarında *Amanvermez Avni*, *Fakabasmaz Zihni*, *Şeytan Hadiye*, *Tilki Leman*, *Kara Hüseyin*, *Yıldırım Cemal*, *Pire Necmi*, *Çekirge Zehra*, *Cingöz Recai* gibi birçok polisiye serisi yayımlanır.¹

İlk polisiye serilerinden biri olan *Fakabasmaz Zihni*’nin ilk kitabı 1922 yılında yayımlanır. Serinin yayını Cemiyet Kütüphanesi tarafından *Cinayet Koleksiyonu* adıyla altı yıl boyunca kesintisiz devam ettirilir. *Fakabasmaz Zihni* serisi 1930 yılında Latin harflerine aktarılmış olarak tekrar okurla buluşur. Seyfettin Özege ve Türkiye Basmaları Toplu Katalogları ile yayımlanmış eserlerin içinde ileride yayımlanacağı duyurulan kitap listelerinde yapılan incelemeler sonucunda bu seriye ait elli altı esere rastlanmıştır.² Serinin ilk yirmi kitabı numaralandırılmıştır:

- 1-Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti
- 2-Şimendifer Haydutları
- 3-Kanlı Balta

¹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Seval Şahin, *Cinai Meseleler, Osmanlı-Türk Polisiye Edebiyatında Biçim ve İdeoloji (1884-1928)*, İletişim Yay., İstanbul, 2017 ve *Kültürel Sermaye, Kibar Hırsız ve Şehir*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2011.

² Erol Üyepazarıcı’nın, *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes! Türkiye’de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-2006)*, (Oğlak Yayınları, İstanbul, 2008, I. Cilt), adlı çalışmasında belirttiğine göre seride 57 kitap bulunmaktadır. Ancak kitabı notlandırarak yayına hazırlayan Şule Ayva’nın yaptığı araştırma sonucunda *Fakabasmaz’ın Korkunç Sarayları* ile *Fakabasmaz’ın Korkunç Mahzenlerinin* aynı kitap olduğu anlaşılmıştır.

- 4-Kesik Kafa
- 5-Tarabya Cinayeti
- 6-Kadın Parmağı
- 7-Fakabasmaz Zihni'nin Çapkınlığı
- 8-Karacaahmet'te Korkunç Bir Gece
- 9-Fakabasmaz'ın Korkunç Sarayları/Mahzenleri
- 10-Ölüm Yolcusu
- 11-Karanlıklar İçinde
- 12-Kanlı Göz
- 13-Mardiros Hanı Sirkati
- 14-Kanlı İzler Peşinde
- 15-Sislerde Bir Siyah Nokta
- 16-Otomobildeki Cinayet
- 17-Cin Ali'nin Tevkifi
- 18-Fakabasmaz'ın Düğünü
- 19-Kadıköy Cinayeti
- 20-Aksaraylı Çamur Şevket
- 21-Yedi Belalar Çetesi
- 22-Fakabasmaz'ın Manyetizma Oyunu

Tarihi ve seri numarası bulunmamakla beraber birbirini takip eden Fakabasmaz Zihni kitapları ise şunlardır:

- Karacaahmet Cinayeti-Altunizâde Sirkati
- Beşiktaş Cinayeti
- Büyücü Zihni Baba
- Cin Ali'nin Evlenmesi
- Fakabasmaz'ın Ölümü
- Çengelköy Cinayeti
- Çimento Hanı Cinayeti
- Kel İhsan'ın Karakoldan Firarı
- Fakabasmaz'ın Türbedarlığı
- Çarşamba Karısı
- Köse Kerim'in Mantarcılığı

- Bâbîâlî Cinayeti
- Bayezit Sirkati
- Perili Evin Macerası
- Posta Vapuru Sirkati
- Gizli Mahzen
- Köprü Cinayeti
- Koruluk Cinayeti
- Fakabasmaz'ın Firarı
- Balık Pazarı Sirkati
- Batum Seyahati
- Beykoz Vakası
- Cafcaf Halil'in Soygunculuğu
- Cin Ali'nin Tavcılığı
- Çamlıca Tenezzühü
- Fakabasmaz İstanbul'da
- Paşalimanı Cinayeti
- Rıhtım Kavgası-Mehlika'nın Ziyafeti
- Selimiye Cinayeti
- Şişli Cinayeti
- Üsküdar Sirkati
- Yıldız Sirkati
- Fakabasmaz Zihni (100 sayfalık özel kitap)
- Dirilen Ölü (Latin harfleriyle basılan kitap)

Serinin yazarı olarak bazı kitaplarda Hüseyin Nadir bazılarında H. Nadir imzaları görülmektedir. Yazarın hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamış olması ve Fakabasmaz Zihni serisi dışında başka bir eserine rastlanmamış olması bu imzaların müstear olma ihtimalini akla getirmektedir. Nitekim Erol Üyepazarcı bu konuya dikkat çeker. Üyepazarcı, Amanvermez Avni serisinin yazarı Ebüssüreyya Sami'nin, serinin onuncu ve sonuncu kitabı *İskeletler Arasında*'nın son sayfasında “Şarkın Arsen Lüpen'i Fakabasmaz Zihni” başlıklı bir mektupla okurlarına meşhur hırsız ve cani Fakabasmaz

Zihni'nin sergüzeştlarını yayımlamak emelini açıkladığını belirttikten sonra şöyle der: “Ebüssüreyya Sami, yazacağı kitaplarda Cin Hüseyin adlı bir polis hafiyesinin gözükeceğinden söz etmektedir. 1922 yılından sonra yazılan dizide böyle biri yoktur ancak Cin Ali diye bir kahraman vardır ama bu polis hafiyesi değil, Zihni'nin sağ kolu bir anti-kahramandır. Dizideki ilginç bir gelişme bazı öykülerde Zihni ile uğraşan polis hafiyesinin adının Amanvermez Avni olmasıdır. Acaba, Hüseyin Nadir, sekiz yıl önce yayımlanan dizinin kahramanından etkilenerek kendi kahramanının onu alt etmesini mi istemiştir yoksa Ebüssüreyya Sami, yazdığı bu yeni dizide, eski kahramanına da bir rol mü vermiştir?”³

Üyepazarıcı, her ne kadar serinin Ebüssüreyya Sami tarafından yazılmış olabileceğine dikkat çekse de bunun hâlâ bir muamma olduğunu söyler ve nedenlerini sıralar: Ebüssüreyya Sami'nin, Fakabasmaz Zihni'nin sergüzeştlarını yazacağını bildirdiği mektubun üzerinden sekiz yıl geçmiştir. Mektubunda ifade ettiği üzere onun hikâyeleri II. Abdülhamid dönemine aittir. Oysaki Fakabasmaz Zihni serisindeki kitaplardan sadece *Yıldız Sirkati* II. Abdülhamid'in sarayında geçer, diğerlerinin hikâyeleri serinin yayımlandığı döneme aittir.⁴ Erol Üyepazarıcı'nın değindiği bu noktaların dışında ayrıca serideki kitaplarda Amanvermez Kadri, Kara Hüseyin gibi farklı polis hafiyeler-

³ Erol Üyepazarıcı, a.g.y., s. 163. Erol Üyepazarıcı bazı kitaplarda Fakabasmaz'ın peşinden koşan polis hafiyesinin adının Amanvermez Avni olduğunu söyler. Ancak biz, yaptığımız okumalarda 1930 yılında yayımlanan, Hüseyin Nadir imzalı *Fakabasmaz Zihni'nin Harikulade Sergüzeştlari, Tuzağa Düşürülen Hafiyeye* adlı kitap haricinde Amanvermez Avni karakterine rastlayamadık. Bununla birlikte *Sislerde Bir Siyah Nokta, Otomobildeki Cinayet, Cin Ali'nin Tevkifi, Fakabasmaz Zihni'nin Düğünü, Kadıköy Cinayeti, Aksaraylı Çamur Şevket, Fakabasmaz'ın Manyetizma Oyunu, Yıldız Sirkati, Büyücü Zihni Baba'nın Marifeti, Cin Ali'nin Evlenmesi, Fakabasmaz'ın Türbedarlığı* hikâyelerinde polis hafiyesinin Amanvermez Kadri isminde bir karakter olduğunu gördük.

⁴ Üyepazarıcı'nın bu tespitinin yanı sıra belirtmek gerekir ki dizideki *Bâbîâlî Cinayeti* de II. Abdülhamid döneminde geçmektedir.

rinin yer alması da dikkat çekici bir durumdur. Çünkü polisiye serilerinde genellikle hırsızın peşindeki hafiyeye aynı kişidir. Hırsızla polis arasında kaçma-kovalama ilişkisinin yanı sıra özel bir ilişki vardır. Polis hırsızın, hırsız da polisin zayıflıklarını, hasasiyetlerini, kurnazlıklarını bilir; ona göre hareket eder. Server Bedii'nin meşhur hırsız Cingöz Recai ile polis hafiyesi Mehmet Rıza arasındaki ilişki tam da böyledir. Seri boyunca hırsız polisi, polis de hırsız alt etmeye çalışır. Şeytan Hediye'nin Mister John'la, Tilki Leman'ın Ahmet Fatin'le ilişkisi de bunun gibidir. Fakabasmaz'ın da polisle kurduğu ilişki böyledir ancak seri boyunca polis farklılaşır. Kimi zaman Amanvermez Kadri, kimi zaman Kara Hüseyin, kimi zaman da isimsiz bir komiser ya da bir zaptiye nazırı hırsızın karşısına çıkarılır. Bununla birlikte *Fakabasmaz Zihni İstanbul'da* adlı kitapta yazar olarak H. Nadir'in yanı sıra Kaya Nuri isminin yer alması “iki yazar” ihtimalini düşünmemize neden olmaktadır. Hatta *Fakabasmaz Zihni Serisi* üzerinde çalışmalarımız devam ederken, serinin ilk kitabı *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*'nde muharrir olarak Peyami Safa ismiyle karşılaşmak yazar(lar) muammasını daha da arttırmaktadır. Diğer taraftan bu durumun basit bir baskı hatasından kaynaklanmış olması da mümkün elbette.

Yazar(lar) muammasından başka bir muammaya geçerseniz; sergüzeşleriyle akıllara hayret ve dehşet veren, İstanbul'un ve bütün dünyanın en müthiş hırsız Fakabasmaz Zihni kimdir?

Serinin ilk kitabı *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*'nde Fakabasmaz Zihni, kendi ağzından okura tanıtılır:

“...Benim ismim Zihni'dir, Fakabasmaz diye meşhurum. On iki senedir, İstanbul'da dört banka, yirmi sekiz köşk ve on altı apartman soydum. Yirmi kişiden fazla insan kestim. Fakat ben kendim bıçak kullanmam. Kandan ürkerim, bu işi adamlarım yapar. On iki senedir zabitanın eline hiç geçmedim. Bu meslekte çalışanlar Fakabasmaz Zihni'yi pek iyi tanırlar.”⁵

⁵ *Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti*, Orhaniye Matbaası, 1922, s. 19.

Neden hırsızlık yaptığını yine aynı kitapta açıklar:

Yalnız sana şu kadarını söyleyeyim ki benim soyduğum ve öldürttüğüm adamların hepsi namussuzdur. O Komisyoncu Şakir dedikleri herif, Harb-i Umûmî'de milletin parasını çaldı, cezasını çekmedi. Yaptığım muameleye lâyıktı. Bu Hacı Ahmet de edepsiz biriydi. Sen onun hacılığına bakma, domuz gibi herifiti. Anadolu'da iki vilayet soydu. Ben onu oradan da tanırım, burada faizcilik yaptı, kimsesiz kadınların evini barkını sattırdı, parasını yedi. Karısını zehirleyip öldürdü, çünkü kadın bunun edepsizliğine içerliyordu. Hacı Ahmet deyip de geçme o da Karacaahmet gibi bir şeydi. Öldürttüğüm adamların hepsi bu cinstendir; azıdır, anlarsın a... Soyduğum bankalar içinde de hiç Müslüman yoktur. Benim dindaş zenginlere zararım olmaz, ama namuslu olmak şartıyla!⁶

Fakabasmaz Zihni, eli kanlı bir hırsızdır. Ancak bozuk olan adaleti sağlamak amacıyla bu yola başvurmuştur. Halkı soyan namussuzların cezasını verir, bu noktada kendini bir adalet sağlayıcı olarak görür. Kendisi de hırsızdır ancak o, adil davranmayanları soyar, çaldığı paraları ise Dullar Cemiyetine, fakirlere, yetimlere dağıtır. Tıpkı Cingöz Recai gibi o da asıl hırsızların halkı soyanlar olduğunu düşünür. Onun için Müslim, gayrimüslim fark etmez, halkı sömüren herkes cezasını çekmelidir. Hacı Ahmet gibi tüccar Nikolaki Efendi'yi de bu yüzden hem soyar hem de adamlarına öldürtür. Ancak her seferinde bir yolunu bulup polisin elinden kurtulmayı başarır, sonra da polisin beceriksizliğiyle alay eder. Eğer kendisi yerine başka birisi suçlu olarak yakalanmışsa asıl suçlunun kendisi ve/veya yardımcıları olduğunu mektupla karakola bildirir. Dolayısıyla farklı bir şekilde de olsa yine adaleti sağlamış olur.

Halkı sömürenlerin yanı sıra düşmana yardım edenler de Fakabasmaz'ın elinden kurtulamaz. *Koruluk Cinayeti* hikâye-

⁶ Karacaahmet Mezarlığı Cinayeti, s. 20.

sinde kereste tüccarı Ali Bey'i neden öldürdüklerini avanesine şöyle açıklar:

...Arkadaşlar! Bir haftadan fazladır ki tekmil gazeteler Ali Bey denilen bir hainin katlinden bahsediyor. Ve zabıta hummalı bir faaliyetle bizlerin izini keşfe çalışıyor. Fakat umûmîyeyi temsil eden matbuat Ali haininin denaetlerini bilmiş olsa emin olunuz ki bu derece şedit bir lisan kullanmaz, bir kere bahsettikten sonra mütemadi neşriyatta bulunmazdı. Şimdi benim izah edeceğim nokta işte bu noktadır. Bahrî inkişâfât hususunda donanmamızın takviyesi için bütün millet el birliğiyle yardım ederken ve teknil ahali dışından tırnağından arttırdığı beş on parayı donanmamıza iane verirken, dullara, yetimlere ve şüheda evlatlarına muavenette bulunurken maatteessüf Ali haini düşman ülfetlerine bahşişler serpiyor, düşman iane kutularına gizli gizli paralar atıyordu. Millete işlenen bu feci cinayeti gören arkadaşlarımızdan Tavukayağı namıyla maruf Şükrü, derhâl beni haberdar etti ve ben de lazım gelen tertibatı aldıktan sonra bu işe Cin Ali ve Tavukayağı'nı memur ettim. (...) Burada bize tertip eden vazife kahraman arkadaşlarımızdan Cin Ali ve Tavukayağı'nın fedakârlıklarından mütevellid teşekkür etmeyi kendilerine iblâğ etmek ve dolayısıyla teknil arkadaşların bunun gibi hayırlı işlerde ön ayak olmalarını temenni etmektir. Yaşasın avanemiz! Yaşasın milletimiz! Var olsun kahraman fedakârlarımız! Kahrolsun düşmanlarla çalışan alçaklar!⁷

Fakabasmaz Zihni "milletin refâh-ı hâli ve saâdet-i âfisi" için çalışmaktadır. Böylelikle Fakabasmaz Zihni, adaleti sağlayıcı olmanın yanı sıra adaleti koruyucu rolünü de üstlenir. Polisin adalet koruyuculuğu rolü burada hırsıza geçer. Dolayısıyla işlenen cinayet, cinayet olmaktan çıkar, meşru bir zemine oturur. Fakabasmaz Zihni adaleti, kurduğu suç örgütüyle sağlamaya ve/veya korumaya çalışır. Halk hikâyelerindeki adalet dağıtıcı eşkiya, Fakabasmaz eliyle çeteye dönüşür. Tıpkı

⁷ Koruluk Cinayeti, Kader Matbaası, 1924, s. 15-16.

işlenen cinayet gibi çete de meşrulaşır. Bu bir paradokstur. Ancak tam da bu noktada eli kanlı hırsız, bir anti-kahramana dönüşür. Okur tarafından kabul edilir hatta sevilir. “İstanbul’un ve bütün dünyanın en müthiş hırsızı” olur.

Koruluk Cinayeti kitabından Fakabasmaz Zihni'nin Sorbonne Darülfünunundan mezun olduğunu, altı dil bildiğini, Fransa'da iken Maurice Leblanc'ın *Arsène Lupin* adlı romanını okuduğunu, yazarıyla tanıştığını, dost olduklarını hatta Leblanc'ın kendi romanlarında Fakabasmaz'ın başından geçenleri yazdığını öğreniriz. Ayrıca Fakabasmaz Amerika'da Miss Adolf'un hırsızlar mektebinde eğitim görmüştür, hırsızlık mesleğini icra ettiği için kendisine bu mektep tarafından beş yüz dolar aylık ödenmektedir.⁸ Fakabasmaz da *Arsène Lupin* gibi kibar bir hırsızdır ancak ondan farklı olarak organize bir suç örgütünün revidir. Bu suç örgütü Lupin gibi sadece hırsızlık yapmaz, gerektiğinde adam da öldürür. Bu yönüyle Fakabasmaz, Erol Üyepazarcı'nın da belirttiği gibi, Lupin'den çok Fantoma'ya benzer. O, yardımcılarıyla birlikte İstanbul'un dört ayrı yerinde, Karacaahmet'te, Boğaziçi'nde, Viranköyü'nde ve Florya'da bulunan yer altı saraylarında yaşar. Bu saraylar en son teknolojiye göre düzenlenmiştir. Florya'daki yer altı sarayında elektrikli sandalye ve giyotinin yanı sıra silah ve cephane depoları da vardır. Burada fotoğraf, klişe, parmak izi gibi belgelerin toplandığı bir odanın dışında, kılık değiştirmede usta olan Fakabasmaz ve avanesi için ayrı bir oda da bulunmaktadır. Ayrıca cesetleri mumyalayıp sakladıkları bir mahzen de vardır.

Fakabasmaz Zihni'nin çetesi yüz kişiden oluşur. Patron kendisidir ancak her fırsatta meclisi toplar, plan yaparken yardımcılarının fikrini ve onayını alır. Cin Ali onun sağ koludur. Çetesindekiler en az onun kadar eğitilirdirler, çoğu, birden fazla yabancı dil bilir. Çamur Şevket, Ayıboğan Şükrü, Pire Cevat, Piç Servet, Kör Murat, Cafcaf Halil, Solucan Hüseyin,

⁸ Yıldız Sirkati, Mahmut Bey Matbaası, 1923, s. 19.

Köse Kerim gibi erkeklerin yanı sıra Pamuk Müjgân, Sansar Emine, Fakabasmaz'ın metresi Hayriye, Tilki Ayşe, Yıldız Rukiye, Benli Cemile, Alyanak Sabiha, Güzeller Kraliçesi Ulviye, Cihan Yandı Müjgân gibi kadınlar da bu çetede yer alır. Fakabasmaz'ın çetesinde yer alan kadınlar lakaplarından da anlaşıldığı üzere, tıpkı Peyami Safa'nın Tilki Leman, Çekirge Zehra ve İskender Fahrettin Sertelli'nin Şeytan Hadiye kahramanları gibi güzellikleriyle kurbanlarını baştan çıkararak ve ağına düşüren, şehvetli, kurnaz kadınlardır. Bu kadınlar fahişelik yaparlar, metres hayatı yaşarlar, bedenlerini sunmakta tereddüt etmezler. Fakabasmaz, *Beşiktaş Cinayeti* adlı hikâyede kurbanı avlaması için görevlendirdiği Yıldız Rukiye'yi şöyle anlatır:

...Bilirsiniz ki Rukiye'ye son derece güzelliğinden Yıldız namı verilmiştir. Rukiye'nin kumral saçlarını, açık gül renkli yanaklarını, endaminin dilberliğini, işvebazlığını Behram denilen aptal görünce hiç şüphesiz mest olacaktır. Hele Rukiye'nin naz ve işveleri karşısındaki erkeğin tek mil şehvetini celbetmek için kısa etekliğini yukarı çekip de tombul beyaz baldırlarının üst kısmını göstermesi yok mu Behram'ı sermest ü gaşy etmeye kâfidir. Velhasıl tam manasıyla bizim gibi avcının Behram gibi bir avı yakalamak için kullanacağı tuzak Rukiye gibi şen ve şakrak olabilir.⁹

Fakabasmaz'a göre kadın, avı yakalamak için kullanılan "tuzak"tır. Çetesindeki kadınlar bu "tuzak" görevini lâyıkıyla yerine getirirler. Kurbanlarını tıpkı Fakabasmaz gibi her seferinde faka bastırarak reislerine sadakatlerini göstermiş olurlar. Fakabasmaz Zihni serisinin yayımlandığı yıllar Cumhuriyet'in kurulduğu, ulus-devletin inşa edildiği yıllardır. Ulus, kadındır dolayısıyla kadının temsiliyeti önemli bir meseledir. Cumhuriyet kadını modern, kibar, eğitilmiş, iyi bir eş ve/veya anne, iffetli, namuslu bir imaja sahiptir. Erkeğin yanında bu

⁹ *Fakabasmaz'ın Beşiktaş Cinayeti*, Necm-i İstikbâl Matbaası, 1925, s. 5-6.

özellikleriyle yer alır. Bu yıllarda iyi eğitimi (Fakabasmaz gibi çetesindeki kadınların da birçoğu yabancı dil bilir, iyi eğitim almışlardır), kibarlığı, namusu ve iffetiyle öne çıkan Cumhuriyet kadınının karşısında cinselliği, erotikliği, şehveti, tuzağı, kurnazlığı, fahişeliği, metresliği çağrıştıran kadın tiplerine özellikle yer verilmesi dikkat çekicidir. Ayrıca bu kadınların erkeklerle birlikte, “erkek gibi” bir çete içinde yer almaları toplumdaki “çürümüşlüğü”, “yoksunluğu”, “çaresizliğin” bir başka ifadesi gibidir. Acaba bu, rejime yönelik dolaylı bir eleştiridir mi? Yazar(lar)ımızın rejimle bir sorunu mu vardır? Eğer öyleyse bu sorun nedir? İşte çözülmeyi bekleyen başka bir muamma daha...

Tüm bu muammaları okurla buluşturmak ve “korkunç merak-âver cinâi vaka”ların gün yüzüne çıkmasına vesile olmak, elbette çok değerli ve heyecan verici. Serinin ilk dokuz (zira bir kitap bütün aramalara rağmen bulunamamıştı) kitabından meydana gelen birinci cildin ardından bu ikinci cildin de merakla okunacağından hiç şüphem yok. İkinci cilt, yukarıda verilen listede 11-20 numaralı kitapları içermekte.

İlk defa okurla buluşan “İstanbul’un ve bütün dünyanın en müthiş hırsızı”: Fakabasmaz Zihni’nin maceralarını keyifle okumanız dileğiyle...

Banu ÖZTÜRK

KARANLIKLAR İÇİNDE

Korkunç Merak-âver Cinâî Vaka

Başlı Başına Bir Hikâyedir

Naşiri: Cemiyet Kütüphanesi

1926

Suhulet Matbaası

Esrarengiz Bir Akıbet

TEŞVİKİYE Karakolu'na üç kişi geldi: Bunlardan bir tanesi Nişantaşı mahallelerinden birinin bekçisi, diğer ikisi de heyet-i ihtiyâriyeden¹ idiler. Doğrudan doğruya komiserin yanına çıktılar. Birbirlerinin yüzüne sık sık bakışmalarından ve gözlerinin parlamasından anlaşılıyor ki bu üç kişi, büyük bir telaş içinde idiler. İçlerinden en yaşlısı komiserin yanına oturarak titrek, gamlı,² meyus³ bir sesle anlattı:

“Komiser Bey, biz Çifte Bakkallar Mahallesi'nin heyet-i ihtiyâriyesiyiz. Mahallemizde akıl sır ermez bir mesele oldu. Sizin derhâl muavenetinizi⁴ talep edip⁵ bu meseleyi halletmek istiyoruz.”

Komiser Şakir Bey, tecrübe-dîde⁶ bir memur olduğu için bu yaşlı adamın mühim bir iş yüzünden geldiğini anladı. Oturduğu koltukta doğruldu. Kaşlarını çatarak sordu:

“Ne meselesi?”

Yaşlı adam tabakasını çıkardı, titrek elleriyle bir cigara sararak meseleyi izah etti:

“Bizim mahallede Hasan Ağa isminde fakir bir adamcağız vardır. İki katlı, küçük, eski bir evde oturur. Bekârdır. Ne karısı ne çocuk ne de akrabası yoktur. Mahallemizde hiç kimse ile konuşmaz, kimseye fenalığı dokunmaz, kendi başına bir adamdır. İri yarı, güçlü kuvvetli olduğu için ara sıra su taşıyarak kazandığı beş on kuruşla geçinir.”

Komiser sabırsızlandı:

¹ Köylerde seçimle oluşan ve muhtar başkanlığında toplanarak çalışan karar organı.

² Kaygılı.

³ Üzgün.

⁴ Yardımınızı.

⁵ İsteyip.

⁶ Tecrübeli.

“Sizin Hasan Ağa'nın kim olduğunu anladık beybaba, meseleyi anlayalım!”

“Biraz kerem buyurunuz,⁷ mesele şu: Bir haftadan beri Hasan Ağa, evinden dışarıya çıkmıyor. Onun işine hiç kimse karışmadığı için mahalleli aldırış etmedi. Fakat aradan böyle bir hafta geçince telaşa düştük, Hasan Ağa'nın başına bir felaket gelmiş olmasın, dedik. Demin de arz ettim⁸ ya, güçlü kuvvetli bir adamdır. Hasta falan olduğunu zannetmem, hem hasta olsa idi, pencereden bize ses verirdi. Parası, düşmanı da yok ki başına maazallah⁹ büyük bir felaket geldi, diyelim. Hem böyle bir şey olsaydı mahalleli duyardı. Fakat bugün sekizinci gün ki evinden dışarıya çıkamıyor, zatîâlîiniz¹⁰ de teşrif etseniz¹¹ de kapısını açıp içeriye girsek...”

Komiser düşündü. Vakit akşam ezanını geçmiş, yavaş yavaş gece olmaya başlamıştı. Dedi ki:

“Bu akşam vakit gecikti, yarın sabah erkenden geleyim de girelim; olmaz mı?”

Üç kişi bir ağızdan:

“Olmaz!” dediler.

“Neden?”

“Biz buraya bilhassa¹² geç vakit geldik. Çünkü gündüzün çoluk çocuk toplanır, mahallede gürültü olur.”

Komiser yine düşündü:

“Pekâlâ...” dedi. “Benim bir iki saat sonra burada işim biter. Nöbeti başkasına bırakır, gelirim. Şimdi karakolda yalnızım. Siz beni bir iki saat bekleyebilirsiniz, değil mi?”

“Bekleriz. Biz orada, kahvede otururuz.”

⁷ Müsaade ediniz.

⁸ Saygıyla bildirdim.

⁹ Allah korusun.

¹⁰ “Yüksek şahsınız” anlamında bir hitap sözü.

¹¹ Gelseniz.

¹² Özellikle.

KANLI GÖZ

Korkunç Merak-âver Cinâî Vaka

Başlı Başına Bir Hikâyedir

Naşiri: Cemiyet Kütüphanesi

1926

Suhulet Matbaası

Sabahleyin Bir Hadise¹

OSMAN Nahit Bey Avrupa'nın muhtelif² şehirlerinde sefaret³ başkâtipliklerinde⁴ dolaşmış, senelerden beri İstanbul'a hiç gelmemişti. Bundan üç ay evvel memuriyetinden istifa etti ve Kandilli'deki köşkünde oturmaya başladı.

Esasen zengin bir adamdı. İstanbul'da evi barkı, köşkü, konağı vardı. Viyana sefaretinde⁵ bulunduğu sırada bazı vagon dalaverelerine de iştirak etmiş,⁶ yeniden birçok para yapmıştı.

Kandilli'deki köşkünde yalnız değildi. Zevcesi,⁷ çocukları da yanında idi. İstanbul tarafıyla fazla teması yoktu. Gazeteleri dikkatle okumuyor; siyasi, dâhilî⁸ meselelerle alakadar olmuyordu.

Bir gün posta müvezzii⁹ kendisine bir mektup getirdi. Açtı, okudu:

"Muhterem¹⁰ Osman Nahit Bey!

Hayat-ı husûsiyenizi¹¹ kâmilen¹² biliyorum. Avrupa'da, bilhassa Viyana'da hangi gayrimeşru¹³ vasıtalarla¹⁴ cem-i servet ettiğimize¹⁵

¹ Olay.

² Çeşitli.

³ Elçilik.

⁴ Resmî bir kurumda görevli yazıcıların başı olan başyazmanlık makamı.

⁵ Elçiliğinde.

⁶ Karışmış.

⁷ Eşi.

⁸ Memleketle ilgili.

⁹ Dağıtıcısı.

¹⁰ Saygıdeğer.

¹¹ Özel hayatınızı.

¹² Tamamıyla.

¹³ Yasa dışı.

¹⁴ Yollarla.

¹⁵ Para kazandığınıza.

*vâkıfım.*¹⁶ *Esasen mesleğim, gayrikanuni*¹⁷ *ve gayrivicdani*¹⁸ *yollarla kesb-i servet edenleri*¹⁹ *cezalandırmak olduğundan size de doğrudan doğruya müracaat ediyorum.*²⁰ *Bir kısmı taht-ı emrimde*²¹ *bulunan fukara ve acze*²² *tevzî edilmek*²³ *üzere birkaç gün sonra sizi ziyaret edecek olan memur-ı mahsûsuma*²⁴ *yirmi bin lira teslim etmeniz lüzumunu ihtar ve arz-ı tazimat eylerim*²⁵ *efendim.*

Fakabasmaz Zihni"

Osman Nahit Bey, mektubu okuyunca güldü, daha "Fakabasmaz Zihni" ismini hiç işitmemişti. Kendi kendine dedi ki:

"Bu memlekette acayip insanlar var... Bir mektupla beni korkutarak yirmi bin lira alabileceğini zanneden sersemeler de bulunuyormuş!"

Osman Nahit Bey çok cesur bir adamdı, hayatında birçok tehlikeler atlatmıştı, bu kabîl²⁶ tehditleri kurusıkı²⁷ addetmekten²⁸ kendini menedemedi,²⁹ mektubu yazıhanesinin³⁰ bir köşesine attı, zabıtaya³¹ müracaat etmeye tenezzül bile etmedi.³² Fakat bu cesaretin kendisine pahalıya

¹⁶ Farkındayım.

¹⁷ Yasa dışı.

¹⁸ Ahlak dışı.

¹⁹ Zengin olanları.

²⁰ Başvuruyorum.

²¹ Emrim altında.

²² Düşkünlere.

²³ Dağıtılmak.

²⁴ Özel görevlime.

²⁵ Hatırlatır ve saygılarımı bildiririm.

²⁶ Çeşit.

²⁷ Blöf.

²⁸ Saymaktan.

²⁹ Alıkoyamadı.

³⁰ Yazı masasının.

³¹ Polise.

³² Gerek görmedi.

MARDİROS HANI SİRKATİ

Korkunç Merak-âver Cinâî Vaka

Başlı Başına Bir Hikâyedir

Naşiri: Cemiyet Kütüphanesi

1922

Minber Matbaası

İlk Tahkikat¹

İSTANBUL muhiti,² sirkat³ haberini alır almaz büyük bir telaşa merkez olmuştu. Herkes, dişleriyle dudaklarının uçlarını ısırarak birbirlerine:

“Vay canına! Bu yaşa geldim, böyle kasa hırsızlığı ne gördüm ne de işittim!” diyorlardı.

Filhakika⁴ bir gece içinde Mardiros Hanı’ndaki yazıhanelerde⁵ bulunan dokuz tane büyüklü küçüklü kasa kırılmış; altmış bin liradan fazla para ile bir sürü mücevherat, altın, gümüş eşya çalınmıştı.

Handa yazıhaneleri olup kasaları kırılan tacirler⁶ karakola koşarak geceleyin handa vukua gelen⁷ sirkati yana yakıla anlatmışlar:

“Bu ne müthiş hırsızlık! Bu ne yaman haydutluk! Eşkiya mıdırılar, nedirler? Dokuz kasayı birden nasıl da kırıp, parçalayıp, soyup soğana çevirdiler? Allah aşkına, bu sirkati meydana çıkarınız yoksa bu kadar tüccarı iflasa sürükleyecek!..” diye bağrımışlardı. Vaka⁸ üzerine hanın kapısına ve iç avlusuna yüzlerce ahali⁹ dolmuş, bir mesire¹⁰ yerinde gülüp eğlenenler gibi şakalaşıyorlar;

“Herifler yamanmış be!” diye söyleşiyorlardı.

Polisler, bütün bu kalabalığı derhâl dağıttı. Vakayı ha-

¹ Soruşturma.

² Bölgesi.

³ Hırsızlık.

⁴ Gerçekten.

⁵ İş yerlerinde.

⁶ Tüccarlar.

⁷ Gerçekleşen.

⁸ Olay.

⁹ Kalabalık.

¹⁰ Gezinti.

ber alıp berây-ı tahkikat¹¹ gelen komiser muavini maiyet memurlarına¹² da gizlice dedi ki:

“Ahalinin arasında dolaşınız, şüpheli olanları gözden kaçırmayınız,” dedi.

Sonra birer birer kasaları kırılan odaları dolaşmaya başladılar. Bu kasaların bazıları Alman malı olduğu için demirleri kızdırılmış aletlerle delinerek açılmıştı. İngiliz kasaları ise, buna da hacet¹³ kalmadan hususi¹⁴ aletlerle kilitleri açılmak suretiyle soyulmuştu.

Kasaların birinden yirmi beş bin liralık Osmanlı evrâk-ı nakdiyesi¹⁵ çalınmıştı. Bir diğerinden on bin lira kıymetine muadil¹⁶ olan Avusturya kuru, ¹⁷ dört tanesinden üçer beşer bin liralık muhtelif¹⁸ düvel-i ecnebiye¹⁹ ve Osmanlı evrâk-ı nakdiyesi, bir tanesinden sekiz bin lira kıymetinde parça parça gümüş ve altın eşya, iki tanesinden altı yüz ve bin liralık Fransız altını sirkat edilmişti.²⁰

Sirkat şu suretle²¹ vukua gelmişti:²²

Gece vakti hanın içinde gizlenen hırsızlar, hanın kapıları iyice kapandıktan sonra bekçilere hücum etmişler,²³ hepsini kloroform²⁴ ile uyutup bağlamışlar, hanın içinde serbest kalınca yazıhanelerin²⁵ kapılarını maymuncuklarla

¹¹ Soruşturma için.

¹² Emri altındaki görevli polisler.

¹³ Gerek.

¹⁴ Özel.

¹⁵ Kâğıt paraları.

¹⁶ Denk.

¹⁷ Avusturya'nın 20. yüzyıl başlarındaki resmî para birimi.

¹⁸ Çeşitli.

¹⁹ Yabancı devletler.

²⁰ Çalınmıştı.

²¹ Şekilde.

²² Gerçekleşmişti.

²³ Saldırmışlar.

²⁴ Anesteziye kullanılan yatıştırıcı ve uyuşturucu bileşik.

²⁵ İş yerlerinin.